Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0218

Komisjoni 2025. aasta aruanne Põhja-Makedoonia kohta

Euroopa Parlamendi 17. juuni 2026. aasta resolutsioon komisjoni Põhja-Makedooniat käsitleva 2025. aasta aruande kohta (2025/2254(INI))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingut, mille sõlmisid ühelt poolt Euroopa ühendused ja nende liikmesriigid ning teiselt poolt Põhja-Makedoonia Vabariik[1],

– võttes arvesse Põhja-Makedoonia 22. märtsil 2004. aastal esitatud Euroopa Liidu liikmeks astumise avaldust,

– võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 16. detsembri 2005. aasta otsust anda Põhja-Makedooniale ELi kandidaatriigi staatus,

– võttes arvesse nõukogu 18. juuli 2022. aasta järeldusi laienemise (Põhja-Makedoonia ja Albaania) kohta ning nõukogu 17. detsembri 2024. aasta järeldusi laienemise kohta,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. septembri 2021. aasta määrust (EL) 2021/1529, millega luuakse ühinemiseelse abi instrument (IPA III)[2],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrust (EL) 2024/1449, millega luuakse Lääne-Balkani reformi- ja kasvurahastu[3],

– võttes arvesse Põhja-Makedoonia reformikava, mille komisjon Lääne-Balkani reformi- ja kasvurahastu raames 23. oktoobril 2024 heaks kiitis,

---

1 ELT L 84, 20.3.2004, lk 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2004/239(2)/oj.
2 ELT L 330, 20.9.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj.
3 ELT L, 2024/1449, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj.

– võttes arvesse komisjoni 5. veebruari 2020. aasta teatist „Ühinemisprotsessi tõhustamine – Lääne-Balkani riikide usutavad väljavaated saada ELi liikmeks“ (COM(2020)0057),

– võttes arvesse komisjoni 8. novembri 2023. aasta teatist „Uus Lääne-Balkani majanduskasvu kava“ (COM(2023)0691),

– võttes arvesse komisjoni 20. märtsi 2024. aasta teatist laienemiseelsete reformide ja poliitika läbivaatamise kohta (COM(2024)0146),

– võttes arvesse komisjoni 8. juuli 2025. aasta teatist „2025. aasta aruanne õigusriigi kohta“ (COM(2025)0900), millele on lisatud komisjoni talituste töödokument „2025 Rule of Law Report – Country Chapter on the rule of law situation in North Macedonia“ (2025. aasta aruanne õigusriigi kohta – peatükk õigusriigi kohta Põhja-Makedoonias) (SWD(2025)0930),

– võttes arvesse komisjoni 4. novembri 2025. aasta teatist „2025. aasta teatis ELi laienemispoliitika kohta“ (COM(2025)0690), millele on lisatud komisjoni talituste töödokument „North Macedonia 2025 Report“ (Põhja-Makedoonia 2025. aasta aruanne) (SWD(2025)0753),

– võttes arvesse Euroopa inimõiguste konventsiooni ning Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktikat,

– võttes arvesse 2018. aastal Sofias, 2020. aastal Zagrebis ja 2021. aastal Brdo pri Kranjus toimunud ELi ja Lääne-Balkani tippkohtumisi ning nende deklaratsioone,

– võttes arvesse 17. detsembril 2025 Brüsselis toimunud ELi ja Lääne-Balkani tippkohtumise deklaratsiooni,

– võttes arvesse Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo (ODIHR) valimisvaatlusmissiooni 23. septembri 2024. aasta lõpparuannet 24. aprillil 2024 Põhja-Makedoonias toimunud presidendivalimiste ja 8. mail 2024 toimunud parlamendivalimiste kohta,

– võttes arvesse Euroopa Liidu ja Põhja-Makedoonia Vabariigi stabiliseerimis- ja assotsieerimiskomitee 19. istungit,

– võttes arvesse 26. ja 27. novembril 2025 Strasbourgis toimunud ELi – Põhja-Makedoonia parlamentaarse ühiskomisjoni 24. kohtumisel vastu võetud ühiseid soovitusi,

– võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Põhja-Makedoonia kohta, eelkõige oma 24. oktoobri 2019. aasta resolutsiooni Põhja-

Makedoonia ja Albaaniaga ühinemisläbirääkimiste alustamise kohta[4],

– võttes arvesse oma 29. veebruari 2024. aasta resolutsiooni ELi integratsiooni süvendamise kohta tulevast laienemist silmas pidades[5],

– võttes arvesse oma 11. märtsi 2026. aasta resolutsiooni ELi laienemisstrateegia kohta[6],

– võttes arvesse 2001. aasta Ohridi raamlepingut,

– võttes arvesse Bulgaaria ja Põhja-Makedoonia vahelist sõpruse, heanaaberlikkuse ja koostöö lepingut, mis allkirjastati 1. augustil 2017. aastal ja ratifitseeriti 2018. aasta jaanuaris,

– võttes arvesse Prespa kokkulepet ehk lõplikku kokkulepet erimeelsuste lahendamiseks, nagu seda on kirjeldatud ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonides 817 (1993) ja 845 (1993), 1995. aasta ajutise kokkuleppe lõpetamist ning strateegilise partnerluse loomist Kreeka ja Põhja-Makedoonia vahel 17. juunil 2018. aastal,

– võttes arvesse ÜRO kolmandat kohanimede standardimise konverentsi 1977. aastal,

– võttes arvesse järelseire dialoogi Põhja-Makedooniaga ja vastavat aruannet, mille Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assamblee võttis vastu 8. jaanuaril 2026. aastal,

– võttes arvesse kuuendat aruannet Põhja-Makedoonia kohta, mille rassismi ja sallimatuse vastu võitlemise Euroopa komisjon võttis vastu 29. juunil 2023. aastal,

– võttes arvesse komisjoni talituste ühist töödokumenti „Objectives and Indicators to frame the implementation of the Gender Action Plan III (2021-25)“ (Eesmärgid ja näitajad GAP III (2021–2025) rakendamiseks) (SWD(2020)0284), mis on lisatud komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 25. novembri 2020. aasta ühisteatisele „ELi soolise võrdõiguslikkuse kolmas tegevuskava (GAP III) – ambitsioonikas tegevuskava soolise võrdõiguslikkuse ja naiste mõjuvõimu suurendamiseks ELi välistegevuses“ (JOIN(2020)0017), ning Põhja-Makedoonia riigi tasandi rakenduskava,

– võttes arvesse kodukorra artiklit 55,

– võttes arvesse väliskomisjoni raportit (A10-0162/2026),

---

4 ELT C 202, 28.5.2021, lk 86.
5 ELT C, C/2024/6746, 26.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6746/oj.
6 Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0077.

A. arvestades, et Põhja-Makedoonial on olnud alates 2005. aastast ELi kandidaatriigi staatus ja riik lõpetas 2023. aasta detsembris edukalt sõelumisprotsessi;

B. arvestades, et Põhja-Makedoonia strateegiline pühendumus ELiga ühinemisele ja erakondade hulgas valitsev rahvuslik ühtsus on vankumatu ning kodanike toetus ELi liikmesusele on 2024. aastaga võrreldes kasvanud ligi 10 % ja on nüüd 71 %;

C. arvestades, et ELi laienemispoliitika on endiselt strateegiline investeering rahusse, demokraatiasse, stabiilsusesse ja heaolusse Euroopa mandril ning ühinemisprotsessi usaldusväärsus sõltub rangest tingimuslikkusest ja kandidaatriikide õiglasest kohtlemisest; arvestades, et kandidaatriigid peavad täielikult täitma Kopenhaageni kriteeriume ja järgima Euroopa väärtusi; arvestades, et kahepoolsed küsimused tuleks lahendada kahepoolselt ja kooskõlas rahvusvahelise õigusega ning neid ei tohiks kasutada laienemisprotsessi blokeerimiseks või suuremaks politiseerimiseks; arvestades, et ELi laienemispoliitika usaldusväärsus sõltub võrdselt sellest, kas kandidaatriigid viivad ellu reforme ja kas EL täidab oma kohustused, kui kõik tingimused on täidetud;

D. arvestades, et Euroopa Parlament on järjekindlalt toetanud Põhja-Makedoonia Euroopa-väljavaadet ning hoidnud alal pidevat dialoogi Põhja-Makedoonia ametiasutuste, sidusrühmade ja kodanikuühiskonnaga, rõhutades vajadust viia ellu püsivaid reforme, austada demokraatlikke väärtusi, õigusriiki ja inimõigusi ning täita kokkulepitud kohustusi;

E. arvestades, et väljaränne avaldab Põhja-Makedooniale jätkuvalt negatiivset mõju, mis seab pikas perspektiivis ohtu oluliste avalike teenuste rahalise jätkusuutlikkuse;

F. arvestades, et endiselt vähendavad üldsuse usaldust ja kaasatust poliitiline polariseerumine, erakondade piiratud koostöö ja reformide aeglane elluviimine;

G. arvestades, et eelkõige keerulises ajaloolises kontekstis on keele-, identiteedi- ja kultuuriküsimused oma olemuselt tundlikud; arvestades, et selliste küsimuste lisamine laienemisläbirääkimistesse võib raskendada ja politiseerida kandidaatriikide ühinemisprotsessi ning seetõttu tuleks neid käsitleda vaoshoitult ja vastutustundlikult viisil, mis säilitab ELi laienemispoliitika terviklikkuse;

H. arvestades, et Põhja-Makedoonia on teinud oma reformikava rakendamisel mõõdetavaid, kuid aeglaseid edusamme, tegeledes põhiliselt reformidega muudes kui peamistes valdkondades; arvestades, et reformikava rakendamine aitab kaasa Põhja-Makedoonia ühiskonna, majanduse ja institutsioonide ajakohastamisele ja arengule;

I. arvestades, et nõukogu on järeldanud, et ta on valmis kutsuma kokku

valitsustevahelise konverentsi ilma edasiste viivituste või täiendavate poliitiliste otsusteta niipea, kui Põhja-Makedoonia on kooskõlas oma sisemenetlustega täitnud oma kohustuse viia lõpule nõutavad põhiseaduse muudatused;

J. arvestades, et individuaalsed ELi liikmesriigid on väljendanud oma seisukohti Põhja-Makedoonia läbirääkimisraamistiku kohta;

K. arvestades, et suhtlemiseks ja minevikuga tegelemiseks ühise lähenemisviisi leidmine ning vastastikku lugupidava ajaloolise mälu kultuuri loomine on alus, millele Bulgaaria ja Põhja-Makedoonia peaksid rajama oma tulevased suhted; arvestades, et Põhja-Makedoonia ja Bulgaaria tulevaste põlvkondade vahelistes suhetes kajastuvad nende kahe riigi haridusprotsessid;

1. kordab, et toetab täielikult Põhja-Makedoonia pühendumust ELi liikmesusele, mille aluseks on selged ja mõõdetavad edusammud ning ranged, kuid õiglased tingimused, ning vajalikke ümberkujundavaid muutusi, mis on nõutavad ühinemiskriteeriumide täitmiseks; tunnustab riigi pühendumust Euroopa integratsioonile ja ergutab jätkama pingutusi ELi normidega kooskõlas olevate reformide edendamiseks; tuletab aga meelde, et ühinemisläbirääkimiste edenemine sõltub jätkuvalt püsivatest ja põhjalikest reformidest ning on endiselt rangelt tulemuspõhine;

2. märgib kahetsusega, et pärast viimast raportit ei ole tehtud edusamme; toonitab, et reformitempo nõuab uut poliitilist pühendumust ja selgeid meetmeid, sealhulgas vajalikke põhiseaduse muudatusi, konstruktiivset erakondadevahelist koostööd ja toimivat parlamentaarset järelevalvet; mõistab, et põhiseaduse muudatused on oluline, kuid lahkarvamusi tekitav teema riigis, mis on iseseisvumisel toime tulnud paljude probleemidega; rõhutab sellega seoses, et kõik riigi Euroopa suunas liikumisele pühendunud poliitilised sidusrühmad peaksid viivitamata ühendama jõud, et viia ellu vajalikud põhiseaduse muudatused, mis võimaldavad avada esimese läbirääkimiste teemaploki; tuletab meelde, et läbirääkimiste jooksul riiklike õigusaktide ELi *acquis*'ga vastavusse viimisel on erakondadevaheline koostöö jätkuvalt oluline;

3. väljendab heameelt, et Põhja-Makedoonias on hiljuti antud poliitilisi signaale uuendatud pühendumuse kohta reformide läbiviimisele; rõhutab siiski, et riiki hinnatakse üksnes elluviidud reformide tulemuste alusel; toonitab, et erakondadevahelise koostöö puudumine põhiseaduse muudatustega edasiliikumiseks ei vabanda viivitamist muude vajalike reformidega, millest oleks kasu riigile ja selle kodanikele, olenemata Euroopa suunas liikumisest;

4. kutsub liikmesriike, nõukogu ja komisjoni üles tagama ühinemisprotsessi prognoositavuse ja usaldusväärsuse, pidades silmas ka seda, et laienemisprotsessis osalevates riikides säiliks üldsuse toetus ühinemisele; nõuab sellega seoses tungivalt, et

Euroopa Ülemkogu ja liikmesriigid annaks avalikult ja selgelt teada, et nõukogu kavatseb teha kiiresti ja tingimusteta positiivse otsuse alustada Põhja-Makedooniaga peetavate ühinemisläbirääkimiste järgmist etappi, kui nõukogu 18. juuli 2022. aasta järelduste tingimused on täidetud; märgib, et Põhja-Makedoonia on üks kõige kauem ootel olnud kandidaatriik, kellele anti kandidaatriigi staatus rohkem kui kaks aastakümmet tagasi; toonitab, et Põhja-Makedooniaga peetavate ühinemisläbirääkimiste alustamise korduv edasilükkamine Euroopa Ülemkogu poolt on soodustanud seda, et riigi poliitilised sidusrühmad ja kodanikud tajuvad ELiga ühinemise väljavaateid negatiivselt;

5. kordab Euroopa Ülemkogu 2024. aasta järeldustes Põhja-Makedoonia kohta tehtud üleskutset kiirendada põhiseaduse muudatuste lõpuleviimist; tuletab meelde, et nõukogu on kinnitanud oma valmisolekut kutsuda ilma edasiste viivituste või täiendavate poliitiliste otsusteta kokku veel üks valitsustevaheline konverents niipea, kui Põhja-Makedoonia on kooskõlas oma sisemenetlustega täitnud oma kohustuse, ning et seejärel on nõukogu kooskõlas läbirääkimisraamistikuga valmis avama võimalikult kiiresti esimese läbirääkimiste teemaploki;

6. tunnustab Põhja-Makedoonia kodanike pühendumust ELiga integreerumisele ja toetust, mida nad näitavad üles sellele projektile kaks aastakümmet pärast protsessi alustamist; kutsub komisjoni üles esitama selgeid ettepanekuid selle kohta, kuidas kohaldada järkjärgulise integratsiooni vahendeid ja tagada nende tulemuslik rakendamine, sealhulgas Lääne-Balkani majanduskasvu kava raames, et täiendada ja mitte asendada täisliikmesust võimalikult paljudes valdkondades, et Põhja-Makedoonia kodanikud saaksid ELiga integreerumisest kasu enne ühinemist;

7. tuletab meelde, et ühinemisläbirääkimiste alustamise ja lõpetamise küsimustes, mis on laienemisprotsessi peamised poliitilised verstapostid, on vaja ühehäälset otsuste tegemist; kordab oma üleskutset suurendada ELi suutlikkust tegutseda lihtsustatud protsesside teel, nagu kvalifitseeritud häälteenamusega hääletamine laienemisprotsessi vaheetappides, täielikus kooskõlas aluslepingutega;

8. tuletab meelde, et riikidevahelisi kahepoolseid vaidlusi tuleks lahendada, pidades avatud dialoogi, millesse on kaasatud kodanikuühiskond ja eksperdid, ning tehes tõelist koostööd, heas usus ja kooskõlas rahvusvahelise õigusega, ühtlasi ei tohiks kõnealuseid vaidlusi ühinemisprotsessis ära kasutada;

9. rõhutab, et keeleline, kultuuriline ja rahvuslik identiteet on iga riigi tõeline alus ja kolmandad isikud ei tohiks seda kahtluse alla seada; märgib lisaks, et sellised küsimused ei tohiks mõjutada ELiga ühinemise protsessi, milles keskendutakse ELi *acquis*’ rakendamisele ning Kopenhaageni kriteeriumides ja heanaaberlike suhete

põhimõtetes sätestatud ELi väärtuste ja põhimõtetega kooskõla saavutamisele ning milles tuleks juhinduda objektiivsetest kriteeriumidest ja mis peaks olema üksnes tulemuspõhine; on kindlalt vastu etnilis-natsionalistlikule retoorikale, sealhulgas poliitiliste osalejate poolt, kuna see soodustab lõhestatust ja õõnestab heanaaberlikke suhteid ning etniliste rühmade ja kogukondade vahelisi suhteid; nõuab, et EL suurendaks jõupingutusi sellise retoorika ja selle mõju ohjeldamiseks;

10. väljendab heameelt, et etniliste rühmade vahelised suhted on Põhja-Makedoonias stabiilsed ja et rakendatakse Ohridi raamlepingut, sealhulgas õiglase esindatuse mehhanismide kaudu; kutsub kõiki osalejaid üles hoidma alal riigi stabiilsuse ja terviklikkuse aluseid, edendama suhteid, koostööd ja suhtlust etniliste ja vähemusrühmade ning muude kogukondade vahel ning vältima lõhestavat retoorikat;

11. võtab teadmiseks Põhja-Makedoonia konstitutsioonikohtu 18. septembri 2024. aasta otsuse tühistada teatavad sätted, mis käsitlevad Albaania ja muude kogukondade esindajate kvoote avalikes asutustes; rõhutab, et riigi haldus peaks kajastama riigi paljurahvuselist koosseisu; kutsub ametivõime üles tagama kõigi kogukondade piisava ja õiglase esindatuse kooskõlas Ohridi raamlepinguga ning muutma ja rakendama vastavat seaduseelnõu täielikus kooskõlas Veneetsia komisjoni arvamuse ja ELi standarditega; nõuab tungivalt, et Põhja-Makedoonia ametivõimud lahendaksid kiiresti albaania keele kasutamise küsimuse riigieksamitel, et tagada Ohridi raamlepingu praktiline rakendamine nii õiguses kui ka vaimus, ega püüaks petlikult näidata, et üliõpilaste meeleavaldused on poliitiliselt ajendatud või destabiliseeriv tegur;

12. märgib, et stabiliseerimis- ja assotsieerimiskomitee väljendas hiljuti heameelt edusammude üle, mida on tehtud põhiküsimuste teemaploki avamise kriteeriumide täitmiseks avaliku halduse reformi ja õigusriiki käsitlevaid peatükke puudutavate tegevuskavade kaudu; ergutab Põhja-Makedooniat valmistama kogu põhiküsimuste teemaploki avamise kriteeriumidega seotud töö ette ja viima selle lõpule, korraldades läbipaistva ja sisuka konsultatsiooniprotsessi kõigi asjaomaste sidusrühmadega, sealhulgas kodanikuühiskonnaga;

Demokraatlike institutsioonide toimimine

13. märgib, et kuigi demokraatlikud institutsioonid toimivad Põhja-Makedoonias rahuldavalt, püsib poliitiline polariseerumine, mistõttu viibivad hädavajalikud reformid ja ametisse nimetamised; peab kahetsusväärseks, et ei ole tehtud ühtegi katset võtta vastu põhiseaduse muudatusi, mida riik on kohustunud tegema ja mis on põhiküsimuste teemaploki avamiseks vajalikud; nõuab tungivalt, et kõik Põhja-Makedoonia Vabariigi assamblees esindatud erakonnad loobuksid tulisest kampaaniaretoorikast ja teeksid kahepoolset koostööd, et jõuda vajalike reformide osas kokkuleppele; nõuab, et ELi institutsioonid ja liikmesriigid suurendaksid jõupingutusi, et

aidata kaasa selle küsimuse lahendamisele, sealhulgas tehnilise abi ja dialoogi hõlbustamise kaudu;

14. rõhutab, et parlamentaarset järelevalvet täidesaatva võimu üle tuleks veelgi tugevdada, ning nõuab tõhusamaid kontrollimehhanisme, mis hõlmavad opositsioonierakondade ja kodanikuühiskonna osalejate suuremat kaasamist;

15. väljendab heameelt asjaolu üle, et 2025. aasta oktoobris ja novembris toimunud kohalikud valimised olid üldiselt konkurentsipõhised ning et valimiste administratsioon haldas hoolimata mõningatest menetluslikest puudustest valimiste ettevalmistamist üldiselt tõhusalt; märgib, et endiselt on ellu viimata ulatuslik valimisreform, mille tähtaeg on juba möödas; kordab oma nõudmist rakendada OSCE/ODIHRi ja Veneetsia komisjoni esitatud täitmata soovitused läbipaistval viisil, kaasates kõik asjaomased sidusrühmad; nõuab lisaks suuremat läbipaistvust erakondade rahastamise ja kulude ning poliitreklaami vallas, seda nii traditsioonilise meedia kui ka interneti ja eelkõige sotsiaalmeedia puhul; kutsub Põhja-Makedooniat üles kõrvaldama valimiste varjatud mõjutamist võimaldavad regulatiivsed lüngad, eelkõige reguleerides internetipõhist poliitreklaami, sealhulgas sponsorite kohustusliku tuvastamise, kulude läbipaistvuse ja suunamiskriteeriumide sisulise avalikustamise kaudu, ning käsitledes kolmandate isikute poolse rahastamise ja kampaaniaga seotud kulukanaleid; nõuab õiglast riiklikku rahastamist ning et kõigile erakondadele ja sõltumatutele kandidaatidele tagataks võrdne juurdepääs meediale;

16. nõuab naiste tõelist ja sisulist poliitilist võimestamist kohalikul, piirkondlikul ja riiklikul tasandil, et suurendada nende osalemist valimisprotsessis ja poliitiliste otsuste tegemisel; soovitab lisaks kehtestada sookvoodid seal, kus neid veel ei ole, et tagada riiklikus soolise võrdõiguslikkuse strateegias sätestatud soolise tasakaalu kohustuse täitmine;

17. tunnistab, et avaliku halduse reformi ja digiüleminekuga, mis suurendaks avalikus sektoris läbipaistvust ja tõhusust, on tehtud mõõdukaid edusamme, sealhulgas kooskõlas ELi määrustega hiljuti vastu võetud e-identimist käsitlevate õigusaktide kaudu; märgib siiski, et vaja on täiendavaid jõupingutusi, sealhulgas kohaliku omavalitsuse reforme ja 2023.–2030. aasta avaliku halduse strateegia jõulisemat rakendamist, mis võimaldaks kohalikel omavalitsustel pakkuda kodanikele paremaid teenuseid, töötada välja ja rakendada kohalikke ja piirkondlikke arengustrateegiaid ning tagada vajaliku haldussuutlikkuse olemasolu;

18. nõuab tungivalt avaliku halduse edasist depolitiseerimist ning tulemuspõhise värbamise ja kõrgema juhtkonna valikumenetluste täielikku rakendamist kooskõlas ELi standarditega;

19. väljendab heameelt uue ombudsmani hiljutise ametisse nimetamise

üle; peab positiivseks avalike kuulamiste kasutamist avalikele ametikohtade nimetamisel, kuna see suurendab läbipaistvust ja avalikku kontrolli; väljendab siiski muret selle pärast, et diskrimineerimise ennetamise ja diskrimineerimise eest kaitsmise komisjoni liikmete ametisse nimetamise protsessi puhul on viiteid poliitilisele soosiklusele; rõhutab, et võrdõigusasutused peavad tegutsema sõltumatult ja ilma poliitilise sekkumiseta;

Meedia ja kodanikuühiskond

20. väljendab heameelt asjaolu üle, et Põhja-Makedoonias on väljendusvabadusel piisavad õiguslikud tagatised; märgib, et olukorda tuleb siiski veel parandada, et luua vaba ja sõltumatu meedia jaoks tõeliselt soodne keskkond; kutsub meediat üles ilmutama vaoshoitust sellise retoorika avaldamisel, mis võib kahjustada etniliste rühmade ja kogukondade vahelisi suhteid; rõhutab, et sotsiaalmeediaplatvormid peavad tugevdama sisu modereerimist, eelkõige seoses etnilise vaenukõnega; ergutab lisaks arendama kohalikku ja piirkondlikku erameediat;

21. märgib, et ajakirjanike kaitset käsitlevate õigusnormide toimiv rakendamine on endiselt keeruline, eelkõige naisajakirjanike vastu suunatud küberahistamise ja soolise vägivalla juhtumite puhul; väljendab muret selle pärast, et üldsuse osalemise vastaseid strateegilisi hagisid (vaigistushagid) käsitlevate konkreetsete õigusaktide puudumine ning kohtunike, juristide ja ajakirjanike vähene teadlikkus sellest küsimusest takistavad endiselt ajakirjanike ja avalike kritiseerijate toimivat kaitsmist vaigistushagide eest; rõhutab vajadust võtta vastu riiklikud õigusaktid, mis on kooskõlas vaigistushagide keelamist käsitleva direktiiviga[7]; väljendab muret meediatöötajate, eriti meedias töötavate naiste sotsiaal-majandusliku ebakindluse pärast; kutsub õiguskaitse- ja kohtuametnikke üles tagama tulemuslikud uurimised ja karistused seoses rünnakute, ähvarduste, ahistamise ja survestamisega, mis on suunatud ajakirjanike vastu, pöörates erilist tähelepanu naisajakirjanikele; nõuab tungivalt, et asjaomased asutused hoiaksid vaenukõne, vaenukuritegude ja hirmutamise juhtumeid ennetavalt ära ning võtaksid kõikide selliste juhtumite eest süsteemselt vastutusele, uuriksid põhjalikult nendega seotud rünnakuid ning tagaksid nende sihtmärkide, näiteks ajakirjanike, vähemuste hulka kuuluvate inimeste, kogukondade ja muude haavatavate rühmade turvalisuse ja julgeoleku;

22. märgib murega meediaomandi üha suuremat koondumist ja vahendajate kaudu toimuva varjatud kontrolli ohtu; nõuab toimetuse

---

[7] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. aprilli 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1069, milles käsitletakse avalikus elus osalevate isikute kaitsmist ilmselgelt põhjendamatute nõuete või kuritarvituslike kohtumenetluste (avalikus elus osalemise vastased strateegilised hagid) eest (ELT L, 2024/1069, 16.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1069/oj).

sõltumatuse tugevamaid kaitsemeetmeid, läbipaistvaid riikliku reklaami tavasid ja ajakirjanike kaitset; rõhutab, et on hädavajalik viia ellu tulemuslik meediareform ja võtta vastu toimivad koondumisvastased meetmed, sealhulgas tagada meediaomandi ja riikliku reklaami jaoks avaliku sektori vahendite eraldamise täielik läbipaistvus, samuti konkurentsi, riigiabi ja intellektuaalomandi õigusi käsitlevate reeglite järgimine; rõhutab, et meedia mitmekesisus on demokraatia vastupanuvõime jaoks tingimata vajalik; toonitab, et tuleb tugevdada meediat reguleeriva asutuse, avalik-õigusliku ringhäälinguorganisatsiooni ja elektroonilist sidet reguleeriva asutuse sõltumatust ja suutlikkust;

23. väljendab muret seoses oluliste telejaamade ja uudisteportaalide strateegilise omandamisega Ungari meediajuhtide poolt, kuna see võimaldab Euroopa-vastastel narratiividel levida Põhja-Makedoonia avalikus arutelus;

24. väljendab tõsist muret jätkuvate katsete pärast moonutada avalikku arutelu ning õõnestada infokeskkonna koordineeritud manipuleerimise, sealhulgas varjatud mõjuoperatsioonide ja pahatahtlike narratiivide kaudu usaldust demokraatlike institutsioonide ja riigi Euroopa suunas liikumise vastu; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid teeksid täiendavaid jõupingutusi, et toetada Põhja-Makedooniat võitluses pahatahtliku välissekkumise vastu riigis, sealhulgas tehnilise abi kaudu; toonitab, et pahatahtlik välismõju nõrgendab institutsioonilist usaldusväärsust ja polariseerib ühiskonda; kutsub ametivõime üles looma demokraatia vastupanuvõime jaoks tervikliku ja institutsionaliseeritud raamistiku, mis hõlmab selgelt määratletud kohustusi, korrapäraseid riskihindamisi ja avalikku aruandlust kooskõlas demokraatlike protsesside kaitset käsitlevate muutuvate ELi standarditega; nõuab lisaks meediapädevuse ja digikirjaoskuse suurendamist, faktikontrolli edendamist, võitlust vaenukõne kõigi vormide vastu ja vastupanuvõime tugevdamist selliste hübriidohtude suhtes, mis seavad kahtluse alla demokraatlikud väärtused ja riigi eesmärgi saada ELi liikmeks;

25. märgib, et ELiga ühinemise väljavaadete puudumine viimastel aastatel on loonud ruumi, et autoritaarsed osalejad saaksid suurendada oma kaasatust riigis; ergutab seetõttu teavitama avalikkust ELiga seotud reformidest ja ühinemisprotsessist läbipaistvalt ja faktipõhiselt, et säilitada laialdane ühiskondlik toetus ja võidelda desinformatsiooni vastu; nõuab sellega seoses tungivalt, et komisjon teavitaks Makedoonia üldsust tulemuslikumalt sellest, et jätkuvalt puudub poliitiline tahe edendada reforme, millega käsitletaks probleeme, mis mõjutavad kõiki Põhja-Makedoonia elanikke;

26. väljendab heameelt kodanikuühiskonna organisatsioonide jaoks üldiselt soodsa keskkonna üle, rõhutades samas, et kodanikuühiskonda tuleks prioriteetsetesse valdkondadesse ja

avalikesse konsultatsioonidesse rohkem kaasata; võtab teadmiseks, et valitsuse ja kodanikuühiskonna koostöönõukogu hakkas taas tegutsema; nõuab kodanikuühiskonna organisatsioonide läbipaistvat riiklikku rahastamist ning õigusaktide täiustamist ja nende vastavusse viimist rahvusvaheliste standarditega, näiteks Veneetsia komisjoni ning rassismi ja sallimatuse vastu võitlemise Euroopa komisjoni soovitustega; rõhutab, kui oluline on tagada kaasavad konsultatsioonid ja läbipaistvus kodanikuühiskonna organisatsioonidega; kutsub komisjoni üles toetama kodanikuühiskonna organisatsioone, kes ELiga seotud reformide rakendamist üksikasjalikult seiravad ja vajaduse korral kritiseerivad;

Põhiõigused

27. rõhutab kõigi Euroopa Nõukogu liikmesriikide kohustust Euroopa Inimõiguste Kohtu menetluses olevad otsused kiiresti täita; rõhutab, et kõik seadusandlikud muudatused peaksid olema kooskõlas rahvusvaheliste standardite ja Veneetsia komisjoni soovitustega ning rassismi ja sallimatuse vastu võitlemise Euroopa komisjoni soovitusega, sealhulgas ühingute ja sihtasutuste seadusega ning ühingute registreerimist käsitlevate kohtuotsuste täitmisega;

28. märgib, et põhiõiguste üldine õigusraamistik on üldjoontes Euroopa normidega kooskõlas; kutsub siiski Põhja-Makedoonia valitsust üles tugevdama selle rakendamist praktikas, eelkõige täiustades soolise võrdõiguslikkuse institutsioonilist raamistikku ning tagades mõjusad kaitsemehhanismid soolise vägivalla ja perevägivalla vastu ja juurdepääsu tervishoiuteenustele ning eraldades piisavad vahendid ohvriabiteenustele; nõuab soolise võrdõiguslikkuse seaduse, töösuhete seaduse ning töökohal ahistamise ennetamise ja selle eest kaitsmise seaduse lõplikku vastuvõtmist kooskõlas rahvusvaheliste standardite ja ELi *acquis*'ga, et parandada naiste elukvaliteeti, käsitledes peamisi soolise võrdõiguslikkuse küsimusi, eelkõige seoses juurdepääsuga poliitilisele, majanduslikule ja sotsiaalsele elule;

29. väljendab heameelt kriminaalkoodeksi 2023. aasta muudatuste üle, millega viidi riigisisesed õigusaktid kooskõlla Istanbuli konventsiooniga; märgib eelkõige üleminekut vägistamise nõusolekupõhisele määratlusele ja soolise vägivalla sõnaselget tunnustamist; väljendab lisaks heameelt 2026. aasta muudatuste üle, millega tugevdatakse pere- ja soolise vägivalla eest vastutusele võtmist ning kriminaliseeritakse intiimse sisuga piltide nõusolekuta levitamine; on seisukohal, et need reformid kujutavad endast sisulist vastavusse viimist Euroopa standarditega;

30. rõhutab vajadust jätkata tööd vähemuskogukondade olukorra parandamiseks, sealhulgas seoses keelte kasutamisega, ning võidelda diskrimineerimise vastu ja edendada mitmekesisust; väljendab heameelt vähemuste hulka või kogukondadesse kuuluvate isikute õiguste kaitse tegevuskava vallas tehtud edusammude üle ning ergutab Põhja-Makedooniat seda kaasaval viisil lõpule viima,

kehtestades selged võrdlusalused, mõõdetavad näitajad ja spetsiaalse seiremehhanismi, et tagada toimiv kaitse diskrimineerimise eest ja parandada kõigi Põhja-Makedoonia kodanike põhiõigusi; nõuab tungivalt, et asjaomased poliitilised sidusrühmad hoiduksid polariseerivast ja eskaleerivast keelekasutusest, mis võib mõjutada kogukondade ja vähemuste suhteid;

31. rõhutab, et Põhja-Makedoonia etniline ja kultuuriline mitmekesisus on hindamatu väärtus ning see tuleks muuta tugevuse allikaks, et veelgi kindlustada demokraatlikku ja kaasavat valitsemist ning kiirendada Põhja-Makedoonia liikumist ELiga ühinemise suunas; ergutab Põhja-Makedooniat lisama oma põhiseadusesse kõik oma etnilised kogukonnad, edendama kaasatust, kaitsma mitmekesisust, võitlema diskrimineerimise vastu ja tugevdama sotsiaalset ühtekuuluvust kooskõlas Euroopa väärtuste ja demokraatlike põhimõtetega ning täielikult tagama, et kõigil oleksid võrdsed õigused ja võimalused;

32. nõuab suuremaid jõupingutusi romade püsiva sotsiaal-majandusliku tõrjutuse käsitlemiseks; nõuab tungivalt, et ametiasutused tagaksid romade kaasamise strateegia toimiva rakendamise mõõdetavate näitajate, nõuetekohase institutsioonilise seire ja piisavate eelarvevahendite eraldamise kaudu; väljendab muret seoses koolides esineva jätkuva segregatsiooniga teatavates omavalitsustes ning nõuab ennetavaid segregatsiooni kaotamise meetmeid;

33. märgib murega, et nende takistuste vähendamisel, millega puutuvad kokku puuetega inimesed enamikus eluvaldkondades, on edasiminek olnud väga väike; ergutab tegema suuremaid jõupingutusi puuetega inimeste õigusi käsitleva õigus- ja institutsioonilise raamistiku loomise lõpuleviimiseks ning selle rakendamise ja täitmise tagamise tõhustamiseks; märgib, et Põhja-Makedoonia diskrimineerimise ennetamise ja diskrimineerimise eest kaitsmise komisjoni töös esineb vahendite puudumise tõttu püsivaid struktuurseid probleeme;

34. nõuab, et parandataks LGBTIQ+ inimeste õiguste õiguskaitset ja tegeletaks kogukonna vastu suunatud vaenukõne probleemiga, muu hulgas internetis; on sügavalt mures LGBTIQ+ inimeste ja kodanikuühiskonna organisatsioonide vastu suunatud vaenu eskaleerumise pärast Põhja-Makedoonias;

35. kutsub kõiki poliitilisi osalejaid tungivalt üles muutma rahvastikuregistri seadust ning tagama, et soo õiguslik tunnustamine oleks kiire, juurdepääsetav ja takistamatu, ning kehtestama läbipaistva õigusliku menetluse kooskõlas rahvusvaheliste standardite ja Euroopa Inimõiguste Kohtu 2019. aasta vastava otsusega;

36. nõuab tungivalt, et ametivõimud lisaksid põhihariduse seadusesse uuesti põhilise diskrimineerimisvastase terminoloogia, ning nõuab

koolivägivallast kohustusliku teatamise sätete taaskehtestamist, et kaitsta haavatavaid rühmasid;

37. võtab murega teadmiseks Põhja-Makedoonia vanglates valitsevad elamistingimused, millega tuleb kiiresti tegeleda;

38. väljendab heameelt tõhustatud koostöö üle piirihalduse valdkonnas ning kutsub Põhja-Makedooniat üles tugevdama rände haldamist, võitlema rändajate smugeldajate, inimkaubitsejate ja muud liiki organiseeritud kuritegevuse kuritegelike võrgustike vastu, viima oma õigusaktid ELi *acquis*'ga paremini vastavusse ning tegelema püsivate probleemidega seadusliku ja ebaseadusliku rände käsitlemisel, austades täielikult inimõigusi ja rahvusvahelist õigust; rõhutab, et ebaseaduslikku tagasitõrjumist Põhja-Makedoonia piiridel tuleb vältida;

39. tunnustab Põhja-Makedoonia valitsust kiire reageerimise eest 12. aprillil 2026 Skopjes toimunud antisemiitlikule rünnakule, mille käigus süüdati juudi kogukonna hoone;

Õigusriik

40. väljendab muret, et edusammud, mis puudutavad kohtusüsteemi, kohtute ja prokuratuuri sõltumatust ning õigusriigi ja korruptsioonivastaste raamistike tugevdamise jõupingutusi, ei ole olnud piisavad; kutsub poliitilisi sidusrühmi üles kiiremas korras lõpetama poliitilise sekkumise kohtusüsteemi; võtab murega teadmiseks sügavad struktuursed nõrkused ja negatiivsed suundumused kohtusüsteemi toimimises, sealhulgas kohtuasutuste ebapiisav rahastamine ja personali ebapiisavus, mis kahjustab selle sõltumatust; kutsub seetõttu Põhja-Makedooniat üles kiirendama kohtureformi strateegia (2024–2028) rakendamist;

41. rõhutab, kui oluline on kaitsta kohtusüsteemi usaldusväärsust ja sõltumatust, sealhulgas tugevdades kohtunõukogu kooskõlas Veneetsia komisjoni 2023. aasta vastastikuse hindamise missiooni soovituse ja arvamusega;

42. väljendab muret selle pärast, et Põhja-Makedoonia kriminaalkoodeksi muudatused, millega lühendati aegumistähtaegu ja vähendati karistusi suurkorruptsiooni ja ametiseisundi kuritarvitamise eest, on õõnestanud käimasolevaid kohtumenetlusi, sealhulgas kõrgetasemelisi juhtumeid, tekitades mulje, et silmapaistvad poliitilised osalejad on karistamatud, ja nõrgendades veelgi üldsuse usaldust kohtusüsteemi vastu;

43. kutsub pädevaid asutusi üles tagama, et võimalike vaenukuritegude juhtumite, sealhulgas etnilisi rühmi ja kogukondi puudutavate juhtumite suhtes, võetakse piisavaid järelmeetmeid;

44. märgib murega, et korruptsiooni ennetamisel ja selle vastu võitlemisel ei ole tehtud edusamme ning et korruptsioon on paljudes

valdkondades endiselt laialt levinud; rõhutab, et ametlikult väljakuulutatud korruptsiooniuurimiste ja suurkorruptsiooni juhtumites tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste vahel on endiselt märkimisväärne ja seletamatu lõhe; kutsub Põhja-Makedoonia valitsust üles rakendama tõhusamalt riiklikku strateegiat korruptsiooni ja huvide konflikti ennetamiseks ning võtma vastu uue kriminaalkoodeksi, mis on kooskõlas ELi *acquis*' ja rahvusvaheliste standarditega; nõuab lisaks rikkumisest teatajate kaitse tugevdamist, kuna see on endiselt nõrk ja seetõttu heidutab üksikisikuid korruptsioonijuhtumitest teatamast; väljendab siiski heameelt Põhja-Makedoonia aktiivse osalemise üle rahvusvahelises lepingus, mis käsitleb andmete vahetamist varadeklaratsioonide kontrollimiseks, seades riigi selles mehhanismis piirkondlikuks võrdluspunktiks;

45. nõuab tungivalt, et õigeaegselt võetaks vastu terviklik korruptsioonivastane strateegia aastateks 2026–2030 koos selgete kohustuste ja mõõdetavate eesmärkidega, ning nõuab riikide korruptsioonivastase ühenduse (GRECO) täitmata soovituste rakendamist;

46. märgib murega, et viivitused kohtumenetlustes ja ressursside piiratus on jätkuvalt takistuseks suurkorruptsiooni juhtumite puhul heade tulemuste saavutamisel; nõuab eelkõige suurkorruptsiooni juhtumite uurimist ja neis asjus lõplike süüdimõistvate otsuste tegemist, mis võiks olla näide sellest, et korruptsiooni käsitletakse kõigil tasanditel ja et see ei jää karistamata;

47. märgib, et tajutav usaldus kohtusüsteemi vastu on endiselt väga väike ning lubamatu mõjutamise ja hirmutamise vältimiseks on vaja teha rohkem jõupingutusi;

48. kutsub Põhja-Makedooniat üles suurendama pingutusi rahapesu vastu võitlemiseks;

49. nõuab paremini kooskõlastatud jõupingutusi, et tulemuslikult võidelda organiseeritud kuritegevuse vastu; kutsub Põhja-Makedoonia valitsust üles viima riiklikud õigusaktid, mis käsitlevad relvi ning narkootilisi ja psühhotroopseid aineid, ELi *acquis*'ga vastavusse;

50. ergutab riiklikke ametiasutusi looma tervikliku tugiraamistiku soolise vägivalla ohvriks langenud naistele, sealhulgas andes õiguslikult tagatud rahalist abi, tagades tasuta õigusabi ja vabastuse kohtukuludest, luues riikliku fondi väljamaksmata lastetoetuste katmiseks ning investeerima sihipäraste koolituste, sotsiaalsete ettevõtete ja kohalike tööhõivealgatuste kaudu rohkem naiste majandusliku mõjuvõimu suurendamisse;

Sotsiaal-majanduslikud reformid

51. toetab pidevaid jõupingutusi, mida tehakse majanduse ajakohastamiseks, oskuste tööturu vajadustele mittevastavuse

probleemi lahendamiseks, digitaalmajanduse tugevdamiseks ja ettevõtluskeskkonna parandamiseks, et vastata ELi siseturu konkurentsisurvele; rõhutab, et kestlik majanduskasv sõltub õigusriigi põhimõttest, kohtusüsteemi prognoositavusest ja toimivatest korruptsioonivastastest meetmetest; nõuab 2023. aasta eelarveseaduse rakendamist, eelarvereeglite kehtestamist ja eelarvenõukogu loomist ning keskpika perioodi eelarvemenetluse tugevdamist;

52. rõhutab, et tuleb lahendada sotsiaalseid probleeme, tagada kvaliteetne tööhõivepoliitika, edendada sotsiaalset lähenemist ELi standarditele ning teha edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba järgimisel;

53. väljendab heameelt esimeste sammude üle, mis on tehtud, et viia Lääne-Balkani reformi- ja kasvurahastu raames reformikava ja mitmeaastane tööprogramm ellu, mis on graafikus, et tuua kodanikele konkreetset kasu; ergutab Põhja-Makedooniat jätkama oma reformikava rakendamist; toonitab vajadust liikuda reformikava küsimuses märkimisväärselt kiiremini edasi ja see ellu viia, eelkõige seoses põhiküsimuste teemaplokiga; rõhutab, et rahaliste vahendite väljamaksmine peab jääma rangelt sõltuvaks kokkulepitud reformieesmärkide ja vahe-eesmärkide täitmisest; väljendab heameelt tervikliku küberturvalisuse raamistiku ning e-dokumente, e-identimist ja usaldusteenuseid käsitleva ajakohastatud seaduse vastuvõtmise üle; väljendab heameelt objektiivse ja faktipõhise viisi üle, kuidas komisjon on hinnanud reformietappide senist rakendamist; väljendab suurt heameelt selle üle, et pärast positiivset hinnangut reformide rakendamisele, täpsemalt digitaliseerimise ja hariduse valdkonnas, maksti Põhja-Makedooniale reformi- ja kasvurahastu raames hiljuti välja 65,7 miljonit eurot;

54. nõuab, et EL ja Põhja-Makedoonia tugevdaksid kodanikuühiskonna organisatsioonide, ettevõtjate ühenduste ja sotsiaalpartnerite järelevalvet Lääne-Balkani reformi- ja kasvurahastu üle ja nende sisulist osalemist selle kõigis etappides, sealhulgas reformimeetmete kavandamisel, projektide elluviimisel ja tulemuste seiramisel; tunnistab vajadust parandada ettevõtluskliimat ja turumajanduse toimimist; nõuab, et rohkem keskendutaks turumoonutuste kõrvaldamise meetmetele ja sotsiaalsetele kaitsemeetmetele; nõuab, et suuremat tähelepanu pööratakse negatiivsetele demograafilistele suundumustele ning võitlusele mitteametliku majanduse ja selle negatiivse sotsiaalse ja eelarvemõju vastu;

55. kutsub ametiasutusi üles kaitsma töötajaid esindavate ametiühingute sõltumatust ja õiguspärast rolli ning tagama töötajate põhiõiguste, sealhulgas kollektiivläbirääkimiste õiguse austamise, nii õigusaktides kui ka praktikas; kutsub lisaks ametiasutusi üles tagama konstruktiivse ja sisuka dialoogi ametiühingutega, et käsitleda kiireloomulisi küsimusi, nagu palgad, töötingimused ja sotsiaalkaitse, sealhulgas seoses platvormitööga;

56. tunnistab kultuuri- ja loomesektori strateegilist tähtsust ning vajadust stabiilse ja ELi normidega kooskõlas oleva autoriõiguse raamistiku järele; kutsub Põhja-Makedooniat üles tagama autoritele ja esitajatele õiglase tasu, viima õiguste kollektiivse teostamise kooskõlla ELi *acquis*'ga ja tugevdama piraatlusevastast täitmisele pööramist; rõhutab, et õiguste omajate nõrk kaitse kahjustab meedia jätkusuutlikkust ja kvaliteetse audiovisuaalse sisu arendamist;

57. nõuab, et jätkuvalt rakendataks tööturu aktiveerimise strateegiaid, mis on suunatud noortele, pikaajalistele töötutele, madala kvalifikatsiooniga isikutele ja ebasoodsas olukorras olevatele rühmadele, näiteks naistele, puuetega inimestele, romadele ja egiptlastele;

58. ergutab tugevdama noortepoliitikat, muutes noorte osalemise ja noortepoliitika seadust, kehtestades toimiva seire ja sihtotstarbelise eelarveseadustiku ning parandades kohalikke noortestruktuure;

59. väljendab heameelt Põhja-Makedoonia integreerimise üle ühtse euromaksete piirkonna (SEPA) geograafilisse kohaldamisalasse;

60. väljendab suurt heameelt komisjoni ettepaneku ja nõukogu loa üle alustada läbirääkimisi, et laiendada ELi „rändle nagu kodus" korda Albaaniale, Bosniale ja Hertsegoviinale, Kosovole, Montenegrole, Põhja-Makedooniale ja Serbiale; ning kutsub komisjoni ja Lääne-Balkani partnereid üles astuma kiiresti vajalikke samme ELi ja Lääne-Balkani partnerite rändlusturgude vastastikuseks avamiseks; rõhutab, et „rändle nagu kodus" ala laiendamine Lääne-Balkanile tooks käegakatsutavat kasu nii kodanikele kui ka ettevõtjatele, soodustades inimestevahelisi kontakte, tugevdades majandussidemeid, toetades haridusvahetust ja hõlbustades turismi;

61. kutsub Põhja-Makedooniat üles viima oma õigusaktid vastavusse ELi *acquis*'ga välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute kohta;

Keskkond, elurikkus, energeetika ja transport

62. nõuab suuremaid investeeringuid transpordi- ja energiataristusse ning edusammudesse, et lähendada transpordi-, energia- ja keskkonnaalased õigusaktid ELi standarditele; nõuab, et riiklikud õigusaktid viidaks kooskõlla ELi reisijate õigusi käsitlevate normidega; rõhutab vajadust tugevdada ühendatust ja tagada takistamatud kaubavood, eelkõige maanteeliikluses; nõuab ELi riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteemi rakendamist, pidades samal ajal silmas selle mõju elukutselistele sõidukijuhtidele ja tarneahelatele;

63. rõhutab piiriüleste ühenduste, näiteks üleeuroopalise transpordivõrgu (TEN-T) VIII ja X koridori tähtsust, kuna need on hädavajalikud, et suurendada majanduskoostööd naaberriikidega ja inimestevahelisi kontakte; loodab võetud kohustuste tulemuslikule täitmisele; väljendab heameelt Bulgaaria ja Põhja-Makedoonia

vahelise kokkuleppe üle piiriülese raudteetunneli ehitamise kohta, mis on otsustav samm VIII koridori raudteeühenduse lõpuleviimise suunas; märgib VIII koridori strateegilist tähtsust ELi ja NATO geostrateegilise autonoomia seisukohast, kuna tegemist on logistiliselt olulise marsruudiga NATO lõunaosa jaoks;

64. väljendab heameelt selle üle, et 2025. aasta mais võeti vastu energiaseadus, kuid rõhutab, et riik sõltub endiselt suurel määral söest; nõuab, et taastuvenergia võetaks kiiresti kasutusele ja suuremat tähelepanu pööratakse energiatõhususele, eelkõige hoonete puhul;

65. peab kahetsusväärseks, et keskkonnaalaste õigusaktide vallas on tehtud vähe edusamme; nõuab eelkõige õhu- ja veekvaliteedi ning reoveekäitlusega tegelemiseks kiireloomulisi meetmeid, mis hõlmavad suuremaid ja selgelt sihtotstarbelisi riiklikke vahendeid linna- ja maapiirkondade veevarustus- ja kanalisatsioonitaristule, ühendades külade veesüsteemid võimaluse korral munitsipaalveevõrkudega, ning selgelt määratletud institutsioonilisi kohustusi ja korrapäraste sanitaar- ja laboratoorsete kontrollide tagamist koos tulemuste avalikustamisega, ühtlasi tõhusamat järelevalvet kontrollide vormis, sealhulgas karistuste kehtestamist reguleerimata, halvasti hooldatud ja reostavate süsteemide suhtes;

66. märgib murega, et õhusaaste tase on püsivalt kõrge, eriti linnapiirkondades, mis on tihedalt seotud söe põletamise ja tsemendi tootmisega; väljendab sellega seoses tõsist muret uue tööstusheite kontrolli seaduse pärast ja nõuab tungivalt, et ametiasutused muudaksid seda läbipaistva ja kaasava avaliku menetluse kaudu, millesse on kaasatud kõik asjaomased sidusrühmad, eelkõige keskkonnaeksperdid ja kodanikuühiskonna organisatsioonid; rõhutab tungivat vajadust parandada õhukvaliteeti linnades, sealhulgas selliste meetmete abil nagu vähese heitega piirkondade loomine ning nüüdisaegsete, vähem saastavate ühistranspordisõidukite soetamine;

67. võtab murega teadmiseks piiratud edusammud horisontaalsete keskkonnaalaste õigusaktide rakendamisel ning nõuab tungivalt, et Põhja-Makedoonia viiks oma õigusaktid, sealhulgas väikeste hüdroenergiaprojektidega seotud teisesed õigusaktid, täielikult vastavusse keskkonnamõju hindamise direktiivi[8] ja keskkonnamõju strateegilise hindamise direktiiviga[9], ja rakendaks neid tulemuslikult;

68. nõuab tungivalt, et Põhja-Makedoonia valitsus ja kohalikud

---

8 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/92/EL teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (ELT L 26, 28.1.2012, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/92/oj).

9 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. juuni 2001. aasta direktiiv 2001/42/EÜ teatavate kavade ja programmide keskkonnamõju hindamise kohta (EÜT L 197, 21.7.2001, lk 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2001/42/oj).

omavalitsused tõhustaksid elurikkust käsitlevaid meetmeid, et tagada Berni konventsiooni alusel kindlaks määratud Emeraldi võrgustiku aladele toimiv õiguskaitse ning kiirendada tulevaste Natura 2000 alade kindlakstegemist ja määramist; nõuab tungivalt, et Põhja-Makedoonia valitsus seaks prioriteediks uue looduskaitseseaduse vastuvõtmise ja kiirendaks seda, et asendada aegunud õigusraamistik ja tagada täielik kooskõla ELi elupaikade direktiivi[10] ja linnudirektiiviga[11];

69. väljendab heameelt Põhja-Makedoonia jätkuva koostöö üle Kosovo ja Albaaniaga seoses piiriülese rahvuspargiga Šari mägedes; kordab, et hädavajalik on võtta vastu seadus Mavrovo rahvuspargi uuesti välja kuulutamiseks ning viimistleda ja tulemuslikult rakendada selle majandamiskava; soovitab lisada Jablanica riiklikusse kaitsealade loetellu; nõuab tungivalt, et Põhja-Makedoonia töötaks Balkani ilvese kaitseks välja riikliku tegevuskava ja majandamiskava ning rakendaks seda, tagades kooskõla piirkondliku strateegiaga ja tehes koostööd naaberriikidega, sealhulgas eesmärgiga säilitada ökoloogiline ühendatus peamiste elupaikade, sealhulgas Mavrovo ja Jablanica ning piiriüleste alade vahel;

Piirkondlik koostöö ja välispoliitika

70. väljendab heameelt Põhja-Makedoonia väärtusliku ja märkimisväärse panuse üle piirkondlikku koostöösse ja stabiilsusesse riigi osalemise kaudu piirkondlikes majandus- ja diplomaatilistes algatustes, näiteks Berliini protsessis, Lääne-Balkani majanduskasvu kavas ja ühise piirkondliku turu kokkulepete rakendamises;

71. nõuab järjekindlalt pühendumist dialoogile ja koostööle naaberriikidega, et tugevdada piirkondlikku stabiilsust ja edendada vastastikust usaldust; nõuab, et veelgi edendataks inimestevahelisi kontakte kogu Kagu-Euroopas; rõhutab, kui oluline on rakendada rahvusvahelisi lepinguid, näiteks Prespa kokkulepet ning sõpruse, heanaaberlikkuse ja koostöö lepingut Bulgaariaga, heas usus;

72. tunnistab, et Makedoonia ühiskonna ajaloolisi iseärasusi tõlgendatakse erinevalt; rõhutab, et Euroopa Parlamendi raporti eesmärk ei ole mõjutada ega piirata teaduslikku diskursust nendes küsimustes, samuti ei mõjuta sellised tõlgendused Euroopa Parlamendi hinnangut Põhja-Makedoonia edusammudele ELiga ühinemise suunas, kuna see põhineb endiselt Kopenhaageni kriteeriumidel ja heanaaberlike suhete põhimõtetel; nõuab tungivalt, et kõik osalised jätkaksid Bulgaaria ja Põhja-Makedoonia ühise

---

10 Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.7.1992, lk 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1992/43/oj).

11 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/147/oj).

valdkondadevahelise ajaloo- ja hariduskü simuste eksperdikomisjoni tööd ja teeks oma tööd heas usus, lähendades seeläbi ühiskondi; mõistab hukka kõik katsed asendada ajaloomälestisi ja/või artefakte, sealhulgas hävitada autentset kultuuripärandit; peab kahetsusväärseks bulgaariakeelsete pealiskirjade hävitamist ja võltsimist;

73. väljendab sügavat muret asjaolu pärast, et sõpruse, heanaaberlikkuse ja koostöö lepingu artikli 12 kohaselt loodud valitsustevahelise ühiskomisjoni viimane istung toimus 17. juulil 2022 ja pärast seda ei ole peetud ühtki uut istungit; nõuab tungivalt, et Bulgaaria ja Põhja-Makedoonia valitsused korraldaksid kiiremas korras valitsustevahelise ühiskomisjoni kolmanda istungi, et viia edasi lepingu ja selle protokollide rakendamist;

74. nõuab tungivalt, et Bulgaaria ja Põhja-Makedoonia ühine valdkondadevaheline ajaloo- ja hariduskü simuste eksperdikomisjon, mis loodi Bulgaariaga sõlmitud sõpruse, heanaaberlikkuse ja koostöö lepingu alusel, saavutaks selgeid ja käegakatsutavaid tulemusi; rõhutab, et koostatavates tekstides peaks kajastuma kummagi rahva ühisest ajaloost pärinevate ajalooliste faktide ja arvude tõlgendus, tuginedes objektiivsetele, ehtsatele ja tõenduspõhistele ajaloolistele allikatele ja dokumentidele, teaduslikule tõlgendusele ja ajaloosündmustele, nagu on sätestatud Bulgaariaga sõlmitud lepingu teises protokollis;

75. võtab murega teadmiseks üha tugevamad sidemed Põhja-Makedoonia ja mitteliberaalset tegevuskava järgiva Serbia valitsuse vahel; hoiatab lisaks Hiina kasvava majandusliku ja poliitilise mõju pärast piirkonnas, eriti taristuprojektide ja laenude kaudu; võtab sama suure murega teadmiseks teated Venemaa püüdluste kohta avaldada Põhja-Makedoonias mõju; nõuab, et EL toetaks Põhja-Makedooniat vastupanuvõime tugevdamisel sellise välise mõjutamise suhtes, mis toimub usuvõrgustike kaudu; väljendab muret piirkonnas propageeritavate narratiivide pärast, millega seatakse kahtluse alla riikide, sealhulgas nn Serbia maailma suveräänsus ja territoriaalne terviklikkus;

76. tuletab meelde vajadust avada Jugoslaavia salateenistuse (UDBA ja KOS) arhiivid, mida hoitakse nii Põhja-Makedoonias kui ka Serbias; rõhutab, et need arhiivid tuleb avada kogu piirkonnas, et käsitleda totalitaarset minevikku läbipaistval viisil, eesmärgiga tugevdada Lääne-Balkanil demokraatiat, vastutust ja institutsioone;

77. tunnustab seda, et Põhja-Makedoonia on saavutanud suure ja pikaajalise kooskõla ELi välis-, julgeoleku- ja kaitsepoliitikaga, sealhulgas seoses piiravate meetmetega; peab siiski kahetsusväärseks, et oluliste hääletuste puhul rahvusvahelistes organites on ELi enamuse seisukoha järgimise asemel suurenenud hääletamisest hoidumine; kutsub seetõttu Põhja-Makedoonia valitsust üles kahtluse korral järgima ELis enamuse seisukohta;

rõhutab Põhja-Makedoonia geostrateegilist tähtsust ja riigi olulist rolli NATO liikmena; väljendab heameelt seoses riigi aktiivse osalemisega ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika raames toimuvates ELi missioonides ja operatsioonides ning seoses riigi panusega ELi juhtrolli rahuvalves, konfliktide ennetamises ja rahvusvahelises kriisiohjes; väljendab heameelt Põhja-Makedoonia valmisoleku üle tõhustada julgeoleku- ja kaitsepartnerluse raames ELiga tehtavat koostööd;

o
o o

78. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon Euroopa Ülemkogu eesistujale, nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele ning Põhja-Makedoonia Vabariigi presidendile, valitsusele ja parlamendile.